

៥. រឿង ប្រាសាទភ្នំបូរី-ភ្នំដា

ភ្នំបូរី ស្ថិតនៅក្នុងឃុំអង្គបូរី ស្រុកព្រែកប្បាស ខេត្តតាកែវ ។ សព្វថ្ងៃ គេធ្វើដំណើរទៅកាន់ភ្នំនេះបាន ដោយ លំបាកបន្តិច ព្រោះត្រូវទៅតាមផ្លូវជាតិ ទៅដល់ផ្សារព្រៃល្វា (សាលាស្រុកព្រែកប្បាស) ហើយត្រូវបែកចូល ផ្លូវលំ ចម្ងាយ ២២ គីឡូម៉ែត្រទៀត ទើបដល់ផ្សារអង្គបូរី ។ ដែលជាទីតាំងនៃចៅតំបន់អង្គបូរី ។ លុះឆ្លង ស្ពាន ទៅត្រើយខាងត្បូង ធ្វើដំណើរទៅតាមផ្លូវរទេះ ប្រមាណ ៥ ឬ ៦ គីឡូម៉ែត្រទៀត ទើបទៅប្រទះឃើញ ភ្នំពីរទន្ទឹមគ្នា គឺភ្នំដា នៅខាងកើត ភ្នំបូរី នៅខាងលិច ។ ម្យ៉ាងទៀត ផ្លូវនេះ បើជាជួរស្បូវិញ ត្រូវទឹកលិច ល្អល្អាច គោងតែជិះទូកឆ្លងទើបបាន ។

ភ្នំទាំងពីរនេះ មានទំនងជាទីស្ថានរាំងបន្ទាយ ដែលមានសេសសល់តាំងពីបុរាណកាល គឺនៅភ្នំបូរី មានថ្ម ភក់តម្រៀបបង្ហូរគ្នាជាកំពែងបន្ទាយធំទូលាយ ដែលសព្វថ្ងៃ បាក់បែកស្ទើរតែបាត់រូបនោមអស់ទៅហើយ ឯ នៅលើភ្នំដា ឃើញនៅសល់ប្រាង្គសិលាមួយ នៅមានជារូបរាងច្បាស់លាស់នៅឡើយ ដោយមានរំលេច ក្បាច់រចនា គួរជាទីគយគន់ផង ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ នៅជិតខាងភ្នំទាំងពីរនេះ មានបុរាណដ្ឋានច្រើនទៀត ប្រកបដោយបែបរចនាពិសេសៗ ក្នុងជំនាន់នោះ ដូចជាបែបរចនាខាងស្ថាបត្យកម្ម ខាងការប៉ាន់រូបភាព និង ក្បាច់ចម្លាក់ភ្នំវល្លិ នាំឲ្យអ្នកប្រាជ្ញខាងការស្រាវជ្រាវគុហាសាស្ត្រ (Archéologie) សន្មតឈ្មោះការរចនាខ្មែរ នៅសម័យនោះ ហៅថា "បែបភ្នំដា" ។

សព្វថ្ងៃ ទេសចរទាំងឡាយ ពុំសូវបានទៅដល់ទីនេះទេ ដោយសារលំបាកខាងគមនាគមន៍ ដូចយើងជម្រាប មកហើយខាងលើ ។ ប៉ុន្តែ ទោះបីពុំបានឃើញផ្ទាល់ភ្នែកក៏ដោយ ការអានអត្ថបទ និងការស្តាប់រឿងនិទាន ដែលទាក់ទងដោយរឿងរ៉ាវ នៅទីកន្លែងនោះ ក៏ហាក់ដូចជានាំឲ្យយើងបានឃើញ បានយល់ក្នុងចិត្តដែរ ។

ដើម្បីបញ្ជាក់ជូន ពីរឿងព្រេងប្រចាំភ្នំនោះ យើងសូមលើកយកសេចក្តីឲ្យការណ៍របស់លោក ខុង-អ៊ូច, អតីត ចៅសង្កាត់ នៅសង្កាត់អង្គាញ់ ស្រុកព្រែកប្បាស ហើយដែលជាសមាជិកឆ្លើយឆ្លង របស់ក្រុមជំនុំយើង មក អធិប្បាយជូនទាំងស្រុង ដោយបានផ្ទៀងផ្ទាត់ជាមួយនឹងការស៊ើបសួរពីអ្នកស្រុក នៅត្រង់ភូមិនោះថែម ទៀតផង ។

រឿងព្រេងនោះ មានសេចក្តីនិទានថា ៖

កាលនោះ មានព្រះរាជាមួយព្រះអង្គ គង់នៅព្រះរាជវាំងក្រុងចម្ប៉ាស័ក ឬ បាសាក់ គឺនៅផ្នែកខាងលើ តាម ដងទន្លេមេគង្គ, ទ្រង់មានព្រះរាជបុត្រីមួយព្រះអង្គ ព្រះនាមព្រះនាង "អាក់អ" ។ ព្រះរាជបុត្រីនេះ មានរូប នោមលោមពណ៌ស្រស់ឆើតឆាយណាស់ រកនរណាឲ្យល្អត្រឹមស្មើពុំបានឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ដោយព្រះនាងមាន ព្រះទ័យរវើរវាយក្នុងកាមរាគ នាំឲ្យព្រះនាងស្មុតចិត្តប្រតិព័ទ្ធទៅលើបុរសទុគ្គិតម្នាក់ ភ្លេចគិតអំពីកិត្តិយស របស់ព្រះរាជវង្សានុវង្ស ។ ដូច្នោះហើយ បានជាព្រះបិតា ទ្រង់ត្រាស់ឲ្យចាប់ព្រះនាងនេះ ព្រមទាំងប្រុស

សហាយ ដាក់ពោងពាយបំបរបង់ បណ្តែតចោលតាមផ្ទៃទន្លេ ទម្លាក់ទៅកាន់សមុទ្រដ៏ធំល្អល្អទៅ ។ ក្នុង ពោងពាយ ជាមួយនោះ ព្រះរាជាទ្រង់ចាត់ឲ្យដាក់ទាំងស្រូវ អង្ករ ល្ង ពោត សណ្តែក អំបិល ព្រហាក់ ជា ស្បៀងជាប់ទៅជាមួយ ព្រមទាំងគ្រឿងប្រដាប់ប្រើប្រាស់ជាច្រើនផង, លុះពោងពាយនោះ រសាត់អណ្តែត ទៅៗ ជាយូរថ្ងៃ ក៏បានទៅប៉ះជាប់នឹងភ្នំមួយ (គឺភ្នំបូរីនេះឯង) ដែលគេពុំទាន់បានឃើញមានមនុស្សណាទៅ រស់នៅ នៅឡើយទេ ។ នាងអាក់អរ និង ស្វាមី នាំគ្នាត្រេកអរដោយបានមកប៉ះត្រើយ នាំឲ្យខ្លួនរស់រួចជីវិត បាន, ទើបនាំគ្នាផ្ទឹមផ្ទាដកញ្ជូនរបស់របរដែលខ្លួនមានទាំងប៉ុន្មាន ចុះទៅអាស្រ័យនៅនឹងភ្នំនោះ ។ អ្នកទាំងពីរ ចាប់ប្រកបរបរដំណាំដាំដុះ និង ស្វែងចូលព្រៃរកកាប់ឈើធ្វើឧស និង ធ្វើជាខ្ទមអាស្រមសម្រាប់ជ្រកនៅផង ។

ក្រោយពីបានតាំងលំនៅឋាន បានស្រួលបួលមកថ្ងៃណា នាងអាក់អរ តែងព្រួយលំបាកក្នុងព្រះទ័យណាស់ ព្រោះបារម្ភនឹងសុខ-ទុក្ខរបស់ខ្លួនផង នឹករលឹកដល់ស្រុកកំណើតផង និងស្តាយកិត្តិយសរបស់ខ្លួនដែលធ្លាប់ តែផ្ទុំផ្ទើរផង ។ ហេតុនេះហើយ រៀងរាល់យប់, មុននឹងចូលដំណេក នាងតែងអុជធ្មេចទៀនបន់ស្រន់ បូងសូងដល់អាវុក្ខអាវុក្ខអ្នកតានៅព្រៃភ្នំ ព្រមទាំងម្រេញគង្វាលដែលរក្សានៅបឹងបូទូលទីនោះថា ៖ សូមឲ្យ លោកជួយបីបាច់ថែរក្សាយើងទាំងពីរនាក់ ឲ្យបានសុខសប្បាយ រកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតក៏បានបរិបូណ៌ កុំឲ្យមាន សេចក្តីខ្វះខាតឡើយ ។ ដោយអានុភាពនៃសេចក្តីអធិដ្ឋានរាល់ៗ ថ្ងៃយ៉ាងនេះ មិនយូរប៉ុន្មាន ក៏មានអ្នកសត្វ បំបាំងបាត់មួយអង្គ មកពន្យល់សប្តិប្រាប់នាងថា "ចាប់ពីថ្ងៃនេះទៅ" ចូរនាងកុំភ័យឲ្យសោះ យើងជាអ្នកសត្វ នឹងជួយនាងឲ្យបានសុខ ឲ្យបានផ្ទុំផ្ទើរល្អឈ្មោះនៅក្នុងទីនេះ, ប៉ុន្តែយើងមិនបាច់ឲ្យនាងឃើញរូបយើងទេ ។ ក្រោយពីស្តាប់បណ្តាំអ្នកសត្វដូច្នោះ ព្រះនាងភ្ញាក់ខ្លួនភ្លាម ហើយព្រះនាងនាំព័ត៌មាននេះ ប្រាប់ស្វាមី កម្សត់ឲ្យបានដឹងផង ។

ចាប់ដើមពីថ្ងៃនោះមក ព្រះនាងបានចាត់បុរសជាប្តីទៅរកឧសពីក្នុងព្រៃរាល់ថ្ងៃដូចធម្មតា ។ ឯបុរសជាប្តី នោះ ទៅកាប់ឧសបានសុទ្ធតែដើមចន្ទន៍ក្រស្នាមានក្លិនក្រអូប រែកជញ្ជូនមកគរទុកជាច្រើនគំនរ ប៉ុន្តែ មាន ប្រាថ្នាយកមកប្រើត្រឹមតែជាឧសដុតប៉ុណ្ណោះ ឥតមានយល់ថា នេះជាឈើមានតម្លៃឡើយ ។ ថ្ងៃមួយនាង អាក់អរ ចេញទៅមើលគំនរឧស ក៏ស្គាល់ច្បាស់ជាឈើចន្ទន៍ក្រស្នាដែលមានតម្លៃ ព្រះនាងក៏ញញឹមប្រាប់ប្តី ថា "រកឈើនេះឲ្យបានច្រើនមកទៀត" ។ ប្តីក៏ខំប្រឹងរកតាមបណ្តាំប្រពន្ធ ។ ពេលមួយ បុរសនោះទៅក្នុងព្រៃ ប្រទះដុំមាសក្រហមឆ្កាជាច្រើន ក៏គិតថា "ថ្មនេះ មានសម្បុរល្អចម្លែកជាថ្មទាំងពួង បើដូច្នោះ អញគិតយក ទៅផ្ទះឲ្យបាន ៣ ដុំ សម្រាប់ឲ្យប្រពន្ធតម្កល់ធ្វើជើងក្រាន" ។ គិតដូចនេះហើយ បុរសនោះ ក៏លើកថ្មដាក់ ក្នុងល្អី រែកយកទៅផ្ទះ ដោយមិនស្គាល់ជាដុំមាសឡើយ ។ លុះប្រពន្ធបានឃើញដុំមាសដូច្នោះហើយ ស្គាល់ច្បាស់ជាមាស តែមិនប្រាប់ប្តីទេ គ្រាន់តែផ្តាំប្តីថា "បើប្រទះឃើញថ្មក្រហមដូច្នោះទៀត ឲ្យជញ្ជូនមក ទុកទាំងអស់" ។ ប្តីក៏ធ្វើតាមបណ្តាំនាងជាដរាប ។

ថ្ងៃមួយព្រះនាងគិតឃើញថា ឧសចន្ទន៍ក្រស្នា និង មាសរបស់អញមានកាន់តែច្រើនឡើងហើយ បើដូច្នោះ អញគិតលើកទង់មួយខ្ពស់ជាសញ្ញា ក្រែងមានសំពៅពីប្រទេសក្រៅ ធ្វើដំណើរជំនួញលក់ដូររបស់ផ្សេងៗ គេឃើញហើយនឹងចូលមកទាក់ទង ។ គិតហើយ ព្រះនាងក៏នាំប្តីប្រញាប់ប្រញាល់ធ្វើតាមគំនិតនេះភ្លាម ។

មិនយូរប៉ុន្មាន មានជង្វាសំពៅនៅស្រុកស្លាត់លង្កា បើកសំពៅទាំង ៧ នាំកំណាត់សំពត់ និង ភស្តុភារដទៃ ទៀត មកលក់ដូរតាមឆ្នេរសមុទ្រ ។ លុះសំពៅនេះ បានមកដល់ជិតភ្នំបូរី ក៏ឃើញទង់សញ្ញាឲ្យដឹងថា ទីនេះ មានមនុស្សរស់នៅ ទំនងជាមានការចង់ទាក់ទងលក់ដូររបស់របរផង គេនាំគ្នាតម្រង់ក្បាលសំពៅចូលចត ត្រង់ទីនោះ ។ នាយសំពៅទាំង ៧ នាក់ ឡើងទៅលើដីគោក ប្រទះឃើញព្រះនាងអាក់អ ពីរនាក់ប្តីប្រពន្ធ រស់នៅក្នុងទីនោះ ក៏ពោលប្រាស្រ័យទាក់ទងដោយការគួរសម ។ ព្រះនាងអាក់អ បបួលនាយសំពៅដូរ កំណាត់សំពត់ ព្រមទាំងភស្តុភារផ្សេងៗ ជាមួយនឹងឈើចន្ទន៍ក្រស្មារបស់ព្រះនាង ។ នាយសំពៅយល់ព្រម សុខចិត្តដូរគ្នា ហើយទើបនាងនាំនាយសំពៅទាំងនោះ ទៅបង្ហាញឃ្លាំងដុំមាសរបស់ព្រះនាងទៀត ។ នាយ សំពៅបបួលដូរកំណាត់សំពត់ជាមួយមាសនោះ ប៉ុន្តែ ព្រះនាងអាក់អមិនព្រម ។ ព្រះនាងប្រាប់ទៅនាយ សំពៅថា "បើចង់បានមាសនេះ ចូរអ្នកទៅនាំយកជាងមាសចំនួន ១០០ នាក់ប្រុស ១០០ នាក់ស្រី ១០០ មក ឲ្យខ្ញុំសិន" ។ គ្រានោះនាយសំពៅក៏ព្រមយ៉ាងពេញចិត្ត ហើយក៏នាំគ្នាបើកក្ដោងសំពៅ វិលត្រឡប់ទៅស្រុក កំណើតខ្លួនវិញ ។ ជាខាងក្រោយមក ពេលដែលទៅដល់ស្រុកហើយ នាយសំពៅនិយាយបញ្ចុះបញ្ចូលអ្នក ស្រុកដែលចេះធ្វើជាងមាស ទាំងប្រុសស្រីចំនួន ២០០ នាក់ ដូចពាក្យនាងស្រីបានផ្តាំមក ។ កាលបើបាន គ្រប់ចំនួនហើយ នាយសំពៅរុករះចុះសំពៅ វិលត្រឡប់ទៅស្រុកព្រះនាងអាក់អយ៉ាងប្រញាប់ ។ នាយ សំពៅប្រគល់ឲ្យព្រះនាងអាក់អ ព្រះនាងក៏ប្រគល់មាសឲ្យទៅគ្រប់សំពៅទាំង ៧ ឲ្យគេវិលត្រឡប់ទៅស្រុក វិញទៅ ។

ចំណែកព្រះនាងអាក់អ និង ស្វាមី ក៏បានចាត់ចែង ពួកអ្នកស្រុកស្លាត់ទាំងប៉ុន្មាន ដែលមករស់ជាមួយ ឲ្យ អ្នកខ្លះទៅជួយគាស់ជញ្ជូនយកដុំមាសមកពីភ្នំ ឲ្យបានច្រើនឡើងថែមទៀត, អ្នកខ្លះឲ្យជំរំលាយមាសផែធ្វើ ជាគ្រឿងអលង្ការផ្សេងៗ មានធ្វើជាកង ចិញ្ចៀន ជាដើម ។ លុះបានរបស់របរច្រើនហើយ តែងមានឈ្មួញ ស្រុកក្រៅចូលសំពៅ មកចតទាក់ទងទិញដូររបស់របរទាំងនេះជាហូរហែ ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ៥-៦ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ ក៏មានអ្នកស្រុកក្រៅខ្លះៗ ទៀត មកសុំជ្រកនៅរកស៊ី បានគ្នាកាន់តែច្រើនកុះករឡើង, ឯអ្នកស្រុកស្រីប្រុស ដែលមកនៅយូរហើយនោះ ក៏បង្កើតបានជាកូន ពូនជាចៅ ថែមឡើងទៀត, ម្ល៉ោះហើយ ភូមិស្រុកនោះ ក៏ បានរីកធំឡើង ហើយអ្នកស្រុកទាំងអស់ ក៏គោរពដល់ព្រះនាងអាក់អ និង ស្វាមីគ្រប់ៗ គ្នា ព្រោះសំគាល់ថា ជាម្ចាស់ទឹកនៃរូង និង ជាជង្វានៃរបររកស៊ីក្នុងទីនោះ ។

ហេតុនេះហើយ បានជាព្រះនាងអាក់អ ដឹកនាំឲ្យស្វាមីប្រកាសតាំងខ្លួនជាស្តេចមួយព្រះអង្គ គ្រងរាជនៅ តំបន់នេះឡើង ដោយមានព្រះនាមថា ព្រះបាទ "សង្ខតក្រ" និង ព្រះនាងអាក់អ ជាអគ្គមហេសី ។ គ្រានោះ ព្រះបាទសង្ខតក្រ ទ្រង់ចាត់តាំងឲ្យមានជាមន្ត្រីរាជការ តាមក្រុមតាមពួក រវាងអ្នកស្រុកទាំងអស់នោះឡើង ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ ទ្រង់ចាត់ឲ្យរេហ៍ពលទាំងនោះ សង់បន្ទាយធ្វើជាកំពែងថ្ម និង ឥដ្ឋ ព័ទ្ធជុំវិញឲ្យកើតជា បរិវេណយ៉ាងធំមួយឡើង ហើយសន្មតបរិវេណកំពែងនោះ ហៅថា "បូរី" បានន័យថាទីក្រុង គឺថា ជនានុជន និង ភូមិស្ថានទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងបរិវេណនេះ ទុកជាអ្នកក្រុង សម្បត្តិក្រុង ។ ហេតុនេះឯង បានជា ជាប់ឈ្មោះទីភ្នំនេះដល់សព្វថ្ងៃ ហៅថា "ភ្នំបូរី" ។ កាលបើសាងបានជាទីបូរីសមរម្យ មានកិត្តិយសសមរម្យ សមតាមប្រាថ្នាហើយ ព្រះបាទសង្ខតក្រ និង ព្រះអគ្គមហេសី ទ្រង់រំលឹកដល់គុណអ្នកសង្ខត ដែលបានសន្យា

ថាជួយពីថ្ងៃមុននោះ, ព្រះអង្គក៏ចាត់ឲ្យសាងប្រាសាទថ្មតូចមួយ យ៉ាងល្អស្រស់នៅលើភ្នំខាងកើត ដែលសព្វថ្ងៃ ហៅថា ប្រាសាទភ្នំដា ដើម្បីឧទ្ទិសថ្វាយដល់អ្នកសង្ខារ ដែលមានគុណឧបការៈលើព្រះអង្គ ។

ដូច្នេះ យើងបញ្ជាក់ឡើងវិញ តាមរឿងព្រេងនេះ បានថា ភ្នំបូរី កើតឡើងពីព្រះបាទសង្ឃ្គតក្រ និង ព្រះនាងអាក់អ នោះឯង ដូចមានសេចក្តីហូរហែមកហើយ ។

តាមសេចក្តីសង្កេតដោយយកប្រវត្តិសាស្ត្រមកសំអាងផង ឃើញថា ប្រាសាទទាំងឡាយដែលកសាងឡើងនៅក្នុងភូមិភាគអង្គរឬរី អ្នកប្រាជ្ញស្រាវជ្រាវទាំងប៉ុន្មាន បានរកដានឃើញថា សុទ្ធសឹងជាប្រាសាទចាស់ជាងគេ គឺកសាងឡើងតាំងពីមុនសម័យអង្គរ (Préangkir) ដែលកាលនោះ ប្រទេសកម្ពុជាយើង នៅជាពីរផ្នែកនៅឡើយ គឺផ្នែកខាងលើមាន សម្តុបុរៈ ជាទីក្រុង និងខាងមាត់សមុទ្រមាន រ្យាធបុរៈ ជារាជធានី ។ រ្យាធបុរៈនេះហើយ ដែលអ្នកប្រាជ្ញស្រាវជ្រាវ សន្និដ្ឋានច្បាស់លាស់ថា គឺអង្គរឬរី សព្វថ្ងៃនេះឯង ។ ដូច្នេះ ឃើញថា ទីស្ថានបុរាណទាំងឡាយនៅជិតៗ គ្នាត្រង់អង្គរឬរី ប្រាកដជាទីស្ថានបុរីចាស់ របស់ខ្មែរយើងសម័យកសាងសញ្ញាតិ កសាងប្រទេស ដែលពុំទាន់រីកធំទូលំទូលាយនៅឡើយ ។

ហេតុនេះ រឿងព្រេងភ្នំបូរី គ្រាន់តែជាឯកសារមួយ បន្ថែមលើឯកសារសំខាន់ទាំងឡាយ សម្រាប់ជួយបញ្ជាក់តាមបែបរឿងព្រេងប៉ុណ្ណោះ ។